

JEAN-CLAUDE KAUFMANN
Tek Yatakta İki Kişi

JEAN-CLAUDE KAUFMANN 1948'de Rennes'de doğdu. 1977'de CNRS'e (Centre National de la recherche scientifique - Ulusal Bilimsel Araştırmalar Merkezi) girdi. Halen aynı kurumda sosyolog; uzmanlık alanları olan gündelik hayat, çift ilişkileri ve kimlik konularında çalışmalarını sürdürüyor. Kitapları dünya çapında on beş dile çevrilen Kaufmann, eşi ve iki çocuğuyla birlikte Bretagne'da yaşıyor.

Un lit pour deux. La tendre guerre
© 2015 Editions Jean-Claude Lattès

İletişim Yayınları 2343 • Psykhe 18
ISBN-13: 978-975-05-2004-4
© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2016, İstanbul

DIZI EDITÖRÜ Bahar Siber
KAPAK Suat Aysu
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Burçin Gönül
BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63
CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JEAN-CLAUDE KAUFMANN

Tek Yatakta İki Kişi

Geceleyn Yaşanan Tatlı Savaş

Un lit pour deux

La tendre guerre

ÇEVİREN *Canan Özatalay*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	9
BİRİNCİ KISIM	
POZİSYONLAR	21
BİRİNCİ BÖLÜM	
YATAK BAŞLI BAŞINA (KÜÇÜK) BİR DÜNYADIR	23
İKİNCİ BÖLÜM	
YÖN DEĞİŞTİRMELER	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
1+1=1 Mİ YOKSA 2 Mİ?	61
İKİNCİ KISIM	
AYRILIKLAR	83
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
SİNİR OLUYORUM!	85
BEŞİNCİ BÖLÜM	
KENDİNE AİT BİR ODA: MUTLULUK!	109
ALTINCI BÖLÜM	
KENDİNE AİT BİR ODA: O KADAR KOLAY DEĞİL!	129

ÜÇÜNCÜ KISIM

KOMBİNASYONLAR	149
YEDİNCİ BÖLÜM	
SIVI VE CANAVARLAR	151
SEKİZİNCİ BÖLÜM	
İKİ ZAMAN, İKİ HAREKET	165
DOKUZUNCU BÖLÜM	
HEM ÖYLE HEM BÖYLE	175
SONUÇ	193
KAYNAKÇA	197

TEŞEKKÜR

Bu kitap, bu kadar özel bir konuda tanıklık yapmayı kabul etmiş kişilere çok şey borçludur. Onca samimiyet ve dürüstlikle bunu yaptıkları için kendilerine tüm kalbimle teşekkür ederim. Bazıları zaman içinde pek çok soruşturma da bana eşlik etti, ilişkilerinde kendilerini rahatsız eden şeyleri ya da el çantalarında neler olduğunu söylediler. Bazıları ise yatak ile başladı çünkü bu konu kendilerine hitap ediyor ve onlara kendilerini ifade etme isteği veriyordu. *Psychologies Magazine*'de (bu soruşturmayı teşvik ettikleri için onlara da çok teşekkür ederim) bir yazı yayınlamıştım; bu yazıya hemen çok sayıda ve tutkulu tepkiler geldi. Blogumda (www.jckaufmann.fr), kişilerin diğer tanıklıkları incelemesine ve çok ilginç sohbetler etmesine olanak veren özel bir alan açtım. Daha mahrem bir şekilde, otuz kadar kişinin tercih ettiği gibi e-posta yoluyla tanıklık etmek de mümkündü. Toplamda yüz ellinin üzerinde tanıklık elde edildi. Her tanık, kimliğini bir ölçüde gizlemek için bir takma isim seçme olanağına sahipti. Bunlar, metinde yer alan ve isimleri italik harflerle yazılmış olan tanıklardır. Önceki soruşturmalar

sırasında mülakat yoluyla gerçekleştirilen son derece ilginç birkaç başka tanıklık da bunlara eklendi. Mülakat yapılan kişilerin isimleri italik harfle yazılmadı, kaldı ki tipik konuşma dillerinden ötürü bunlar kolayca ayırt ediliyor. İnternet yoluyla yapılan ankette, sözlü dilin şiirselliği bir ölçüde kayboluyor ama onun da başka avantajları var: Blog ya da e-posta yoluyla uzun süre boyunca temas, verilen bilgilerin yoğunluğu ve kesinliği, kendini açma kapasitesi ve olağanüstü samimiyet. Yüz yüze görüşmelerde, kocanın horultusu ya da uyuma pozisyonlarıyla ilgili bu kadar detay edinemezdim.

GİRİŞ

Yorucu bir iş gününün ardından akşamleyin yorganın altına girmek ne büyük mutluluktur! Nihayet huzur, keyif, gevşemiş bedeni saran tatlı sıcaklık, belli belirsiz bir rahatlık, dünü ve yarını muhteşem senaryolarda iç içe geçiren, oradan oraya sıçrayan düşler... Ama ne yazık ki aynı yatakta, (birkaç haftadır ya da uzun yıllardır) her akşam hep aynı yerde bir başkası, eşimiz de vardır. Elbette bu ötekini seviyoruzdur, ona bayılıyorzuzdur, onun için her şeyi feda etmeye hazırızdır. Ama samimi bir şekilde söylemek gerekir ki, yorganın altına girme anında bir problem olarak belirir. Çünkü sevgili horladığında, buz gibi ayakları olduğunda, çok geç yattığında, siz soğuktan titrerken sıcak bastığından yakındığında, bir yandan diğer yana dönerken hava akımına yol açtığına (ve bunu tekrar tekrar yaptığında!), giysilerini şekilsiz bir yığın halinde bıraktığında vs. korkunç bir düşmana dönüşebilir. Sinir bozucu küçük şikâyetler listesi uzayıp gider. Bununla birlikte bunları eşimize söylemeye cesaret edemeyiz, bunun bir savaş ilanı olacağını biliriz. Bu yüzden kendi küçük kişisel konfor alanımızı gizlice düzen-

lemek için kurnazca küçük taktiklere ve üstü örtük savaşı-
ra mahkûm oluruz.

Gevşeme ve uyuma yeri olan sıradan yatak, çağımızın en büyük meselelerinden birini teşkil eder. Gerçekten de iki zıt istek arasında gidip geliriz. Bir yanda, karşılıklı büyük aşk hayali. Diğer yanda, yaşamlarımızın nihai ufku haline gelmiş, mutluluğun somut ve duyumsal ifadesi olan kişisel huzur isteği. Üstelik yatakta mesafe arzusunu dile getirmek çok daha güçleşir. Çünkü yatak, Orta Çağ'dan beri, özellikle de Katolik Avrupa'da evlilik birliğinin sembolüdür. İşte bu nedenle yatak özellikle ilgimi çekiyor. Kişilerin, kişisel huzur isteği ile aşkı bağdaştırma işinin içinden nasıl çıktıklarını detaylı bir şekilde öğrenmek istedim.

YATAKTA NE YAPILIR?

Önce bir soru: Yatakta ne yapılır? Bazılarının aklına ilk olarak aşk gelecektir. Diğerleri, zamanın çoğunda orada uyumakla yetindiğini ve bundan ötürü de üzerine kitap yazmaya degecek bir konu olmadığını söyleyecektir. Ama bu uyku sırasında, hemen öncesinde ya da sonrasında, biri uyanırken ve diğeri uyurken tam olarak ne yaşanır? Pek büyük bir şeymiş gibi görünmeyen bu anlarda, tam da çiftin kaderinin söz konusu olduğunu göreceğiz.

Yatakta, üstü örtük ama çok önemli binbir duygulanım vücut bulur. Ardından çevresi, yatak odasının pek bilinmeyen evreni gelir. Yanlış bir şekilde yatak odasının, ankastre mutfağın ihtişamıyla, salon dekorasyonunun fazlasıyla kişisel özgünlüğüyle, kusursuz bir rahatlama odasına dönüştürülmek istenen banyo ile tezat oluşturan, evin odalarının yoksul ebeveyni olduğunu düşünürüz. Bu genişlik hayalleri karşısında, yatak odası bugün metrekareden kaybeder ve tali mekânların

pek dışa vurulmayan sıradanlığına hapsolür. Ama şurası kesin ki, yaşamın kalbi her yerden çok orada atar. Gizlice. Mesela bir araştırma için bir daireyi dolaşmak istediğinizde, yatak odası geçiştirilir. Hafif aralık bir kapının önünde kısaca “Burası da bizim odamız,” denir.¹ “Burası da bizim odamız”, ama araştırmacı bundan fazlasını öğrenemez.

Çok özel bir yerin söz konusu olduğunu söylemek gerekir. Ayrıca çok da karmaşık bir yerdir, yatak odası yalnızca uyumak için değildir. Bazıları orada kimi zaman pek çok şaşırtıcı aktivite yapar. *Lou*² onu ele geçirmekte sakınca görmez. “Yatak odamız benim alanım, orada çok zaman geçiriyorum, dikeş, yazı, okuma, televizyon. Öyle ki bazen ‘odam’ dediğim, kocamın da ‘odan’ dediği oluyor. Buna gülüyoruz.” Yatak odası, sıradan bir salon kanepesinde aynı tada ve yoğunluğa ulaşmayacak kişisel zevklerin (okuma, televizyon, çeşitli ekranlı cihazlar) mekânıdır. Ayrıca yemek yemek, çalışmak gibi başka yerlerde yapılacağı düşünülecek aktivitelerin de mekânıdır. Claudie orada yapboz yaparak eğlenir, *Liliane* dikeş dikeş, Maria ve Véronique çamaşır ütüler.³ Bunları başka yerde yapabilecekken, yatak odalarında yaparlar; bu bir tesadüf değildir. Yaşamın kalbi başka her yerden çok orada atar, özellikle de yatağa yaklaştıkça. Yatak kimi zaman bir yaşam kaidesi vazifesi görerek çok fonksiyonlu bir mobilyaya dönüşür; önemli olan her şeyin temelinde o vardır, işleri kolaylaştıran bu konforlu yumuşaklık vardır, her şey onun ışığında parlar. *Loulou*’da eşlere ilişkin bir versiyon çıkar karşımıza. “Yatak-

1 Fréderika Navarro, 2014, s. 197.

2 Blogumda ya da e-posta yoluyla tanıklıklarını paylaşanlar, kendilerine bir takma isim seçtiler. Bunların bir kısmı isme pek benzemiyor. Bu takma adlar italikle yazıldı. Daha önce benim ya da meslektaşlarımın yaptığı anketlerde başkaları daha klasik bir tanıklık yaptı. Onların isimleri düz yazı karakteriyle yazıldı. Tanıklara mümkün olduğunca geniş bir özgürlük tanımak için takma isimleri ben seçmedim. Ne yazık ki bazıları birbirine benziyor. Bu nedenle okuyucu *Lou* ile *Loulou*’yu, *Nat* ile *Nathalie*’yi vs. karıştırmamaya özen göstermelidir.

3 Karim Gacem tarafından bir araya getirilmiş tanıklıklar, 1996.

ta çok zaman geçiriyoruz: bazen bir bitki çayı ya da tatlı eşliğinde çalışmak, internette gezinmek için dizüstü bilgisayar ve şimdi, uyumadan önce videoları izlemek için tablet. Sabah kalkınca eşim tabletinde haber ya da 'kitap' okuyor. Ben evden çalıştığım için, kendimi masamda çalışmaya zorluyorum ama elektronik postalarımı yatağımdan göndermek ne büyük rahatlık! Zaten size de yatağımda yazıyorum. Kısacası yatağı-mız tam bir yaşam alanı, çocuklar yatar yatmaz içine girdiği-miz mahrem bir koza." *Marta*'da ise bunun tek kişilik bir versiyonunu görürüz (ama kocası bunu kabul eder ve gayet iyi anlar): "Gündüz (bazen evden çalışıyorum), yatak benim alanımdır. Her sabah, kalkmayı tercih eden ama kahvaltımı yatağa getiren kocamın (çok şanslıyım) aksine ben kahvaltımı orada yaparım (uykudan faaliyete usulca geçmek için kaçılmaz bir andır bu). Gün içinde genellikle yatakta kitap okur, bilgisayarımda çalışır (eski bir alışkanlık bu, eskiden ve fakültede derslerimi hep uzanarak çalışırdım) ya da telefonda konuşurum. Eşyalarım, ayrıştırılacak çamaşırlarla birlikte oraya yayılır... kısacası biraz karışık bir yerdir." Yatağın üzerindeki yastıkları tekrar tekrar düzelterek kadar dekorasyon meraklısı olan *Isa*'nın yatak odasında ise hiç düzensizlik yoktur. Akşam olup da eşyle birlikte yatağa girmek için bu başyapıtı bozmak zorunda kalmak, her seferinde küçük bir dramdır. Buruşmaması için şık yatak örtüsünü kaldırmamanın daha iyi olacağını eşine anlatmayı başarmıştır. Gün içinde, şatafatlı dekorasyonunu yeniden oluşturduğunda, oda ona kalır. *Isa*, diğerlerinin aksine, odasını gezdirmeyi sever.

YATAĞIN MİTOLOJİSİ

Çeşitli medeniyetlerde, yatağın çok daha merkezî bir yere sahip olduğu ve faydalarının resmen yüceltiildiği bir dönem ol-

muştur.⁴ Gerçek bir “kült demeyelim de, yatak kültürü” nün görüldüğü Roma’yı düşünün. Yatakta yemek yeniyor, kitap okunuyor, yazı yazılıyordu ve konuklar yatakta ağırlanıyordu.⁵ Kült sözcüğü abartılı değil, çünkü yatak pek çok inanişta her yerde her zaman vardır. Marie-Noelle Mathis,⁶ hatalı bir şekilde sıradan bir mobilya olarak ortaya çıkan (ama hiçbir zaman öyle olmamış olan) yatağın bu kutsallık biçimini açıklamak için cesur bir varsayım ileri sürer: en eski dinlerin temellerinde bulunan, ölümlerle yakınlık. Ruhların koruyucusu ilk medeniyetlerin kentleri, ölümlerin mezarlarının çevresine ya da üzerine inşa edilmişti ve sağ olanlara, merhum atalarının yakınında, benzer bir pozisyonda uyuma imkânı sunuyordu. Bu yakınlık ve vücut hareketindeki şaşırtıcı benzerlik (ölüler ve uyuyanlar, benzer bir yatak üzerinde aynı şekilde uzanır), kendini uykuya bırakmak yaşamın ötesine yolculuk hakkında küçük bir fikir verdiği ölçüde daha da sarsıcıdır. Beyin ölümünü ifade eden koma sözcüğünün, Yunancada “derin uyku” anlamına gelmesi ve (Yunanca *koimeterion*’dan gelen) *cimetière* [mezarlık] sözcüğünün “yatakhanne” anlamına gelmesi kuşkusuz bir tesadüf değildir. Zaten Yunan mitolojisinde, gece tanrıçası Nyks’in oğulları uyku ve ölüm tanrıları Hypnos ve Thatnatos ikiz kardeşler. Anlamlarının iç içe geçmişliği oldukça açıklayıcıdır; uyku geçmişte basit bir dinlenmeden çok daha fazlasıydı.

Yatak, ilk çağlardan beri yaşamdaki en değerli şeylere –aşklar ve doğumlar– eşlik eden ve kendisini yücelten ritüeller (ilahiler, çiçekler, buhur) yoluyla ölümlere kaderlerine doğru kılavuzluk eden kutsal bir nesnedir. Ölümlerin yatakları her zaman sağların yataklarından daha süslüydü. Genellikle kuşaktan kuşağa aktarılan tek bir yatak, hem uyku ya-

4 Michelle Perrot, 2013, Colette Gouvion, 2013.

5 Pascal Dibie, 1987, s. 46.

6 Marie-Noelle Mathis, 1983.

tağı hem ölüm döşeği... “İnsan, çocuklarının doğduğu yerde ölüyordu.”⁷ Merhumun şiltesi yakılıyordu ama yatağının tahtaları yakılmazdı. Hemen kullanılan yatak, uyuyan kişiye onun dünyada tek başına olmadığını, uzun bir zincirin halkası olduğunu gösterirdi. Eski Dogon kabilesinde, genç çiftin doğurganlığını ve böylece nesillerin devamlılığını teşvik ettiği kabul edilen, ataların ruhunu simgeleyen kefen bezi, gerdek yatağının üzerine serilirdi.⁸ Yatak, sonsuzluk ipliğini dokurdu.

Dolayısıyla, efsanelerde yataktan bu kadar çok bahsedilmesi şaşırtıcı değildir. Bugünün hikâyelerindeki gibi cinsel ilişki için değil, son derece önemli bir mesajı iletmek için bahsediliyordu. *Odysseia*'yı ele alın. Kilit öneme sahip bir bölüm Ulysses'in yatağının çevresinde geçer.⁹ Ulysses, tüm yatak odasının yatağa göre ve yatağın da, özenle sabit bir ayağa dönüştürdüğü muhteşem bir zeytin ağacı köküne göre düzenlenmesini hayal eder. Penelope'nin, dönüşünde sevgilisini tanımamasını sağlayacak olan, bu detaydır. Ulysses'i belki de yatağı kurtarmıştır. Daha da enteresan bir başka örnek, Stephen Headley'in anlattığı, Cava'daki tanrıça Sri efsanesidir.¹⁰ Erkek kardeşini kurtarmak için ormana kaçan Sri, zalim kral Pulasva'nın korkunç orduları tarafından takip edilir. Sri bir köye varır, bir evin önünde durur ve şöyle der: “Uykusuzum, biraz uyumak istiyorum. Burayı temizleyin, bir şilte koyun, üzerine yastıklar yerleştirin.” Sri ayrıca bir testi su, bir lamba, çiçekler ve buhur ister. “Bunlar şahsıma yapılan sunulardır.” Köylüler Sri'nin isteklerini yerine getirir, Sri çok memnun olur. Ancak önceden haber vermeden her an onları ziyaret edebileceği için, odanın, rahat yas-

7 Françoise Loux, 1983, s. 17.

8 Augustin Barbara, 1983.

9 Claude-Henri Roquet, 1983.

10 Stephen Headley, 1983.

tıklar ve süslemelerle aynı şekilde muhafaza edilmesi gerektiğini söyler. Böylece Cava'da yatak ve oda, gerçek bir ibadet nesnesi haline gelir. Böylece sıradanla kutsal, yatak çevresinde bir bütün olur.

Böylesi hikâyeler, çok daha geniş bir gerçekliğin, yatağın kutsal karakterinin, Batılı Hıristiyan toplumlarda genellikle yaygın ve derin bir kutsallığın örneklenmesinden başka bir şey değildir. Kendimizi yatak odalarımızı güzelleştirmeye zorlamak için, anlatılacak Tanrıça Sri hikâyesinden güzel bir hikâye yoktur. Ama çift üzerine başka inanışlarımız vardır. Orta Çağ'ın sonunda, Katolik Kilisesi evlilik yatağını evlilik birliğinin önemli bir sembolü haline getirmiştir; daha ileride bu konuya tekrar döneceğim. Yatak bundan böyle aşkın ilahi karakterini taşıyacaktı, (o dönemde söylendiği gibi kuşkusuz “ölçülü” olması gereken) tensel taşmaları da buna dahil. Bunun düşünce yapılarında güçlü izler bıraktığı anlaşılıyor. Örneğin odaları ayırmaya cüret etmenin, bugün hâlâ nasıl kutsala saygısızlık etmeye benzediğini göreceğiz.

Yatağın kutsal karakteri asırlar boyu sürer ve bu mobilyaya neden onca değer verildiğini açıklar. En zengin ailelerin Breton kırlarındaki,¹¹ şaşaalı perdeler ve gösterişli tepeliklerle kapalı yatakları...¹² Muhteşem bir yatağa sahiptiler ve bunu göstermek istiyorlardı! Bugün bu mobilya gözlerden uzak bir yere, mahremliğin en ince kıvrımlarında bir sürü sırrın gizlendiği kapalı bir odaya taşındı. *Cloclo* “Bir yatak odasına paldır küldür girilmez, çocuklarım nadiren bunu yapar ve ben onlara gittiğimde de aynı şey geçerli, odalarına asla girmem,” diyor¹³ ve şöyle devam ediyor: “Yatak odası, yatak, heyecan verici yerlerdir. İlk oynaşmalarımızı

11 Pierre Jakez Hélias, 1975.

12 Lawrence Wright, 2004.

13 Zaten benden sohbetimizin blogun kamuya açık bölümünde gerçekleşmemesini rica etti.

orada yaptık, çocuklarımıza orada hamile kaldım, daha sonra onları orada sevip okşadık. Henüz bunun farkında olmayan çocuklar, gizem ve sırrın damga vurduğu bir imajı (onlar yattıktan sonra ebeveynleri odalarında ne yapıyor?) dağıtmak istercesine, neşeyle yatakların üzerinde zıplayarak ebeveyn odalarının sessiz huzurunu bozmayı severler.” Çocuklar haklı; orada derin, onların hayal edemeyecekleri kadar derin gizemler, kaçamak düşünceler, söylenmemiş sözler, nefret ve arzu yükselmeleri, ifade edilemez kızgınlıklar, hoş sevecenlikler vardır. Çocuklar ebeveynlerin yatağına gelmeye bayılır. *Lawn*’ın evinde bu bir âdet haline gelmiş. Eğlence pazar günleri yapılır. En küçük çocuğun, okula başlama korkusunu savmak için annesinin koynuna ısınmaya geldiği haftaları saymıyoruz. *Stephs*’in evinde yatak, baba sabah erkenden işe gittiğinde “anne ile çocuklar arasındaki sabah kucaklaşmalarının öncelikli yeri” olur. *Sophie* ise “yatak kapmaca oyunu”nu bulmuş. “Çocuklarım küçükken, üçünden biri mutlaka kâbus gördüğü için gelir ve benim yerime geçerdi. Herkes rahatça uyuyabilsin diye ben gidip onların yatağına yatarım, onlar babalarıyla kalırdı. Ben buna ‘yatak kapmaca oyunu’ adını takmıştım. Hafta sonu büyük bir eğlence için beşimiz yatakta buluşuyorduk... Bu şekilde geçen birkaç ayın sonunda, yatağımın yanına yere bir şilte koydum. Kâbus gören çocuk sessizce gelip gece orada yatıyordu.” Yalnızlığı öğrenme süreci ve korkunç canavarlar arasındaki geceler ne kadar sıkıntılı geçerse, çocuklar bu teskin edici sıcaklığa daha fazla ihtiyaç duyarlar. Yaşları daha ileri olanlar da dahil, tanıklık yapan birçok kişi bana kendi çocukluk gecelerinden bahsetti. (Anne Muxel ayrıca çocukluk odasının anıların uzun zaman sığındığı ayrıcalıklı bir yer olduğunu belirtti.)¹⁴ Bana çocukluk gecelerinden ve onların şimdiki geceleriyle bağından bahsettiler. Çünkü ço-

14 Anne Muxel, 1996.

cuklukta geçirdikleri geceler hayatları boyunca onları derinden etkilemiş.

Bununla birlikte gecelerimiz yıllar içinde dönüşür, hem de çok. Zaten yatakla ilgili değişiklikler genellikle hayattaki kesin aşamaları gösterir. Bunların ne ölçüde biyografik kopuşların ve durum değişikliklerinin belirtisi olduğunu göreceğiz. Kuşkusuz (daha iyinin ve daha kötünün yükseltici olan) yataktan başka hiçbir şey, böylesi değişimleri ve sürprizleri tetikleyemez. Bununla birlikte, tüm bu değişimlerin arasından, değişmezlerin yaşama nüfuz etmeyi başardığı ve çocukluk izlerinin uzun zaman boyunca düşünceleri ve hareketleri şekillendirdiği olur. Ayrıntılarda, tutumlarda ya da alışkanlıklarda olur bu. *Line*'da kahvaltıda görülür. “Annem, kız kardeşim ve bana kahvaltuyu yatağa getirirdi. Pazar sabahları anne ve babamızla yatakta televizyon izlerdik. Bu yüzden bu alışkanlıklarım devam ediyor ve yatakta kahvaltı etmeyi, televizyon izlemeyi, okumayı, yazmayı, rahatsız edilmeden sakin sakin telefonla konuşmayı seviyorum.” Ya da bir duyum evreninde, genel atmosferde olur. Koruyucu bir koza olarak gördüğü yatağına tek başına sığınmaya devam eden *Forteresse* için gerilim yaratan, şiddetli ve yıkıcı bir atmosferdir bu. “Annemle babam bağırıp çağırarak ve fiziksel şiddet de kullanarak birbirlerinden koparlardı, her seferinde annem ya benim yatağımda ya da onların yatağında gözyaşları içinde kollarıma sığınırdı. Beni nerede uyuttuklarını artık tam hatırlamıyorum. Daha sonra, yatağa çış yaptım mı diye bakarlardı ve eğer yaptıysam cezalar yağıardı.” *Trilby* için ise aksine sevecen, eğlenceli bir şenlik ortamı söz konusu. “Yatak sır paylaşma, gülüşme yeridir. Küçükken odamı iki kız kardeşimle paylaşıyordum, annem ve babam akşamları bize masal okurdu ve uyumadan önce bol bol havadan sudan çene çalardık. Bu nedenle bugün kendimi kötü hissettiğimde, neşeli ve tatlı bir çocukluk hatırası beni yatağıma

götürür. Eşimle uyum içinde olduğumuz, akşam görüşünce birbirimize söylemeyi unuttuğumuz ilginç şeyleri anlattığımız, birilerini çekiştirerek arkadaşlarla geçirilen akşamı yorumladığımız, ayrıca bizi tedirgin eden ya da ağır gelen şeyleri paylaştığımız bir yer haline geldi. Yatak benim yuvam, çocukken ‘gemimle’ suda seyrüsefer oyunu oynarken olduğu gibi bana ait bir ‘Nuh’un gemisi’, benim cankurtaran simidim! Gün kötü geçtiğinde ve sadece uyumak ve başka bir şeye geçmek istediğimizde, yatıp ‘yarın yeni bir gün’ demek ne büyük mutluluktur. Yatak geçiştir, çevrilen sayfadır. Kuşkusuz yatak iki kişinin oynadığı bir oyun alanıdır. ‘Oynamak’ istemediğinizde, kitap okursunuz ya da sıcaklık arayan ayağınızı, yumuşaklık arayan elinizi, ötekinin tarafında gezdirerek sadece uyursunuz.”

Yaşamın kalbi başka herhangi bir yerde olduğundan daha çok yatakta atar, çünkü yatak, en samimi sohbetlerin yeridir. İnsanlara cinsel fantezilerini sorduğunuzda, ne kadar çok alışılmadık yerler saydıklarını görmek şaşırtıcıdır: egzotik bir plaj, mutfak masası, asansör kabini... Kuşkusuz bu, bir parça çılgınlık ve beklenmedik şeyler arayışını gösterir. Ama gerçek davranışlarını sorduğunuzda, bu tip şeylerin neredeyse her zaman yatakta yaşandığı ortaya çıkar. Çünkü mobilya bu işe özellikle uygundur ve onu burada yapmak bir asansörde olduğundan daha rahat ve daha kolaydır. Ama ayrıca bir de yatak, cinselliğin ötesinde, dünyanın içinde küçük bir dünyadır, tatlılıkların ve okşayışların, sırların ve fısıldaşmaların, hayatı daha güzel kılan iyiliğin dünyasıdır.

Bu nedenle, söylenen sözcükler daha keskin olduğunda, sırtlar birbirine döndüğünde, birkaç cümle zalimce kamçı gibi şakladığında dahi, bu hoş olmayan hadiseler, oyunlara, kahkahalara, tatlı sözlere ve okşayışlara daha fazla değer veren daha geniş ve çeşitlenmiş bir bütünün içine hızla yerleşir. *Clémence*’ın güzel tanıklığına bakalım (otuz üç yaşında

ve iki yıldır Fred'le yaşıyor). Ondan uzun bir alıntı yapmayı tercih ettim çünkü çeşitliliğiyle bu küçük gizemli dünyanın özgünlüğünü ve zenginliğini oluşturan unsurları kusursuz bir şekilde ifade ediyor. “Yatak, aşkın sembolü. Öyle, çünkü akşamın son saatleri orada, kendimiz, gündelik yaşamımız, buluşmalarımız ve diğerleri hakkında konuşarak geçiyor, en iyisi olduğumuza birbirimizi ikna ediyoruz. Bizi, gelecekteki çocuklarımızı, bir gün yaşlanacağımızı düşünerek duygulanmış nemli gözlerle orada birbirimize bakıyor, kendimizi bol kazaklar içinde deniz kıyısında hayal ediyoruz. Nasıl karşılaştığımızı hatırlıyoruz, uyduruyoruz, yüceleştiriyoruz. En şirin pijamamızı seçiyoruz, pelüş oyuncaklarla oynuyoruz, çocukluktan beri yanımızdan ayırmadıklarımızla değil, birbirimizi sevmeye başladıktan sonra birlikte aldığımız ve kişileştirdiğimiz oyuncaklarla: Bu civciv sana benziyor, bu hamster aynı sen. Ve seni seviyorum, seni öpüyorum, yorgunum ama ikimiz birlikteyken uyuyarak vakit kaybetmek istemiyorum. Bu zamanı boşa harcamayalım. Genellikle orada, kokuları içine alan yatakta usulca, sakince, bol bol, doymak bilmez bir şekilde sevişiyoruz. Yumuşatıcı kokularını seviyoruz ama ikimizin vücudunun kokusundan daha iyi bir koku var mı? Bazen de yine yatakta tartışıyoruz. Unutulmuş bir kucaklama, yanlış anlaşılma bir söz yüzünden... O zaman yatak çalkantılı bir okyanusta seyreden bir gemiye dönüşüyor, oradan oraya uçuşan yastıklar, birbirine sırt dönme, yorganı kendine çekme çirkefligi! Kimse pes etmediğinde, farelerden biri ya da diğeri salon kanepesiyle bir macera yaşama tehdidini savurarak açık bir şekilde gemiyi terk ediyor. Ama biri birkaç gün için ya da haftalarca iş nedeniyle evde olmadığına, teselli edici tek yer yatak. Gece keyfi niyetine muhafaza edilen, başının yastıktaki izi, gitmeden önce uzun zaman boyunca giydiği tişört. Kokular, tıpkı düşler gibi aynı kalıyor. Diğer bütün odalardan daha çok yatak odası ve ona hükme-

den yatak, ıglıkların, kahkahaların, gzyaşılarının, gülümsemelerin ama özellikle de vaatlerin tanıgıdır.”

Yatağı göz ardı etmek büyük hata olur. Çünkü “orada hayatımızın yaklaşık yarısını geçiririz; en Őehvetli, en uykulu, geceye özgü, uykusuz, düŐüncelerin oradan oraya atladığı, dŐlerle dolu yarısını...”¹⁵ Rüya (ve onun temel psikolojik iŐlevleri) görece iyi bilinir, baŐıboŐ düşünceler ise daha az. Bununla birlikte bu baŐıboŐ düŐüncelerde, geçmiŐteki kimliğimizle (hayat öyküsündeki sürekli deęiŐimler) ve bizi olduğumuzdan farklı kiŐiler yapabilecek senaryolar düşünerek gelecekteki kimliğimizle uęraŐırız. Belki de hayatta, insanın kendine bir “ben” uydurma gücünü nihayet bulduğu bu anlardan daha önemli bir Şey yoktur. Bu düşünceler, gece görülen rüya-ya dalmadan, uykudan hemen önce, uykulu kendini bırakma hali, hayal gücünün vanalarını açarak tamamen özgürce hareket etmeye ittiğinde serpilip büyürler. *Arcane*'a kulak verelim. “Yatağım dinlenmeyi, gevssemeyi, keyfi, gerçeklerden kaçıŐı, huzuru, skneti, bir sürü Şeyi temsil eder. Güzel Şeyleri. Uykuyu saymayı unuttum, pek iyi uyumasam da... Ama yatakta dŐ kurmayı, kendimi hayallere bırakmayı, yasakların olmadığı, her Şeyin mümkün olduğu bir başka hayatı yaŐamayı seviyorum. Yatağım, yaŐamanın güzel olduğu hayal bir ülke gibi. Uyurken kocam gürültülü nefes aldığından, sadece gerçekten uyumak istediğimde yatağı terk ediyorum.”

Ah evet, az kalsın unuttuyordum! Gerçekten de kendimizi kaptırmayalım, her Şey tatlılıklardan, okŐamalardan, paylaŐılan yatakta daha güzel bir yaşam hayalinden ibaret değil. Kimi zaman da bu güzel uyumu bozan bazı sıkıntılar ortaya çıkar. O zaman gece hayatının tüm evreni kaygılara, kavgalara gömülür. Ve bir anda, gelecek bilinmeyene doğru yuvarlanır.

15 Michelle Perrot, 2013, s. 8.